29 344 Terugkeerbeleid

Nr. 158 Brief van de minister van Asiel en Migratie

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 14 oktober 2026

In- en aanleiding

Met deze brief bied ik u de jaarbrief terugkeer vreemdelingen 2025 aan, waarmee de Inspectie voor Justitie en Veiligheid (hierna: de Inspectie) hun bevindingen rapporteert ten aanzien van de voorbereiding en begeleiding van terugkeer van vreemdelingen naar het land van herkomst of een derde land van bestendig verblijf in 2025.[1]

Sinds 2021 hanteert de Inspectie het nationale toezichtsmodel, dat zich richt op thematisch onderzoek. In 2025 heeft de Inspectie zich gericht op onderzoek naar individuele terugkeeroperaties (tijdens de uitvoer daarvan), monitoring van het verloop van terugkeeroperaties aan de hand van rapportages van betrokken uitvoeringsorganisaties en thematisch onderzoek op het gebied van terugkeer. Tevens inspecteert zij internationale terugkeeroperaties van de Frontex pool van 'toezichthouders voor gedwongen vertrek' (*Forced Return Monitors)*. Met de jaarlijkse rapportages door de Inspectie, wordt de stand van zaken rondom het terugkeerproces opgemaakt. De bevindingen en aanbevelingen uit deze rapportages kunnen door betrokken uitvoeringsorganisaties worden gebruikt om hun werkprocessen verder te verbeteren.

Samenvatting van de jaarbrief

De Inspectie concludeert dat de voorbereiding en uitvoering van terugkeeroperaties ook in 2025 in de regel zorgvuldig, veilig en humaan zijn verlopen. De inzet van hulpmiddelen door de Dienst Vervoer en Ondersteuning (DV&O) en Koninklijke Marechaussee (KMar) is volgens de regels uitgevoerd en de geldende wet- en regelgeving wordt door de betrokken uitvoeringsorganisaties in het overgrote deel van de gevallen nageleefd.

Tegelijkertijd ziet de Inspectie op enkele thema's ruimte voor verbetering. Het gaat daarbij onder meer om de volledigheid van informatie-uitwisseling tussen ketenpartners, de naleving van medische waarborgen, het beperken van wachttijden tijdens het terugkeerproces en het voorkomen van onterechte plaatsingen in een observatiecel voorafgaand aan vertrek. Daarnaast vraagt de Inspectie aandacht voor de inzet van DV&O-medewerkers tijdens de overheidsvlucht voor vrijwillige terugkeer naar Syrië, waarbij buitengewoon opsporingsambtenaren zijn ingezet voor een taak waarvoor zij niet over de benodigde wettelijke bevoegdheden beschikten.

Positief is volgens de Inspectie dat binnen de terugkeerketen structureel meer aandacht is besteed aan de positie van minderjarige vreemdelingen tijdens terugkeeroperaties en dat dit onderwerp inmiddels onderdeel uitmaakt van de opleiding tot escortcommandant en -begeleider en de ketenbrede samenwerking. In deze brief ga ik kort in op de aanbevelingen vanuit de Inspectie.

---

[1] Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl.

Reactie op de aanbevelingen terugkeerproces

De informatie-uitwisseling in de migratieketen is en blijft belangrijk voor alle partijen. Het kunnen beschikken over een zo volledig mogelijk beeld van de vreemdeling draagt bij aan een zorgvuldig verloop van het terugkeerproces en biedt medewerkers het juiste handelingsperspectief. Deze informatie-uitwisseling vindt generiek plaats via het systeem Sigma, maar ook tijdens de overdrachtsmomenten tussen de betrokken organisaties.

Het is positief dat de Inspectie opmerkt dat de geconstateerde onvolledigheden tijdens de door haar geïnspecteerde uitzettingen in de meeste gevallen niet hebben geleid tot noemenswaardige knelpunten in de uitvoering van het terugkeerproces. Tegelijkertijd vraagt de Inspectie terecht aandacht voor de volledigheid van de registratie van met name geldelijke bezittingen. Zoals de Inspectie aangeeft, kunnen hierin kort voor vertrek nog wijzigingen optreden doordat vreemdelingen bezittingen aanschaffen, weggeven of andere financiële uitgaven doen. Hierdoor kunnen verschillen ontstaan tussen de registratie en de feitelijke situatie op het moment van vertrek. Daarom wordt gewerkt aan een zo volledig mogelijke registratie en zorgvuldige overdracht van informatie.

Daarnaast vraagt de Inspectie aandacht voor de naleving van medische waarborgen, onder meer in situaties waarin een vreemdeling aangeeft scherpe voorwerpen te hebben ingeslikt. De KMar heeft de inspectie geïnformeerd dat de bestaande werkwijze verder wordt doorontwikkeld, waarbij de uitvoerbaarheid in de praktijk wordt betrokken zonder afbreuk te doen aan de geldende waarborgen en zorgvuldigheid. De veiligheid van zowel de vreemdeling als de betrokken medewerkers blijft daarbij uitgangspunt.

Ook vraagt de Inspectie aandacht voor het beperken van wachttijden tijdens het vervoer naar luchthaven Schiphol. DV&O en de KMar hebben aangegeven dit onderwerp onder de aandacht te brengen tijdens theoriedagen en bijscholingsmomenten. Daarmee wordt beoogd de uitvoering van het overdrachtsproces verder te optimaliseren.

Verder constateert de Inspectie dat binnen Detentiecentrum Rotterdam een misverstand heeft bestaan over de relatie tussen extra beveiligd vervoer en plaatsing in een observatiecel. Samen met de Inspectie erken ik het belang dat vrijheidsbeperkende maatregelen uitsluitend worden toegepast wanneer daarvoor een afzonderlijke grondslag bestaat. Het onderwerp is binnen DJI en in ketenverband besproken met als doel casuïstiek te bespreken, hier lering uit te trekken en te borgen dat actuele regels gevolgd worden.

Met instemming neem ik kennis van de positieve bevindingen van de Inspectie over de toegenomen aandacht voor minderjarige vreemdelingen tijdens het terugkeerproces. Zo is er een specifieke handleiding voor medewerkers van de KMar met aandacht voor houding en communicatie richting minderjarigen en maakt het onderwerp sinds eind 2025 ook onderdeel uit van de opleiding tot escortcommandant en begeleider. Ik onderschrijf het belang dat de aandacht voor dit onderwerp structureel wordt geborgd binnen de ketenbrede samenwerking en overleggen.

Reactie op de overheidsvlucht naar Syrië

De Inspectie heeft de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van de overheidsvlucht voor vrijwillige terugkeer naar Syrië in september 2025 gevolgd. Ik stel met tevredenheid vast dat de Inspectie concludeert dat deze operatie grotendeels overeenkomstig het daarvoor ontwikkelde toetsingskader is uitgevoerd. Deze operatie vond plaats in een bijzondere context, waarbij voor het eerst sinds lange tijd een grootschalige vrijwillige terugkeeroperatie naar Syrië werd georganiseerd en waarbij de betrokken organisaties gezamenlijk ervaring hebben opgedaan met deze vorm van terugkeer.

De Inspectie constateert dat DV&O tijdens het grondproces buitengewoon opsporingsambtenaren heeft ingezet voor een taak waarvoor zij niet over de vereiste wettelijke bevoegdheden beschikten. Ik onderschrijf het uitgangspunt dat uitvoeringsorganisaties te allen tijde binnen de grenzen van hun wettelijke bevoegdheden dienen te handelen. In dit geval is vooraf expliciet toestemming gegeven voor de inzet door de dienstleiding van DV&O. Het is van belang dat medewerkers hun werkzaamheden onder de juiste voorwaarden en met passende waarborgen kunnen uitvoeren.

Naar aanleiding van deze constatering zijn de betrokken organisaties met elkaar in gesprek gegaan over de wijze waarop toekomstige operaties verder kunnen worden versterkt. Daarbij wordt aandacht besteed aan een heldere afbakening van verantwoordelijkheden, de inzet en verdeling van medewerkers, zodat toekomstige operaties zorgvuldig binnen de geldende kaders worden uitgevoerd en medewerkers niet in een kwetsbare positie terechtkomen.

Reactie op de Europese terugkeeroperaties

De Inspectie beveelt aan om waar mogelijk vaker gebruik te maken van de mogelijkheden die Frontex biedt bij terugkeeroperaties. Ik waardeer dat de Dienst Terugkeer en Vertrek heeft aangegeven de samenwerking met Frontex verder te willen intensiveren. Internationale samenwerking biedt mogelijkheden om kennis, expertise en operationele capaciteit optimaal te benutten en draagt bij aan een effectieve uitvoering van het terugkeerbeleid.

Tot slot

Vrijwillig, gedwongen of begeleid vertrek vormt het sluitstuk van het migratieproces en is een ingrijpend traject voor alle betrokkenen. Een zorgvuldige uitvoering vraagt om voortdurende aandacht en inzet van alle organisaties binnen de migratieketen, waarbij samenwerking, goede informatieoverdracht en professioneel handelen essentieel zijn. Ik waardeer de inzet van alle medewerkers die zich dagelijks inzetten voor een zorgvuldige, veilige en humane uitvoering van terugkeer van personen die niet (langer) in Nederland mogen blijven.

Tot slot dank ik de Inspectie voor de gedegen rapportage die zij ook dit jaar heeft opgesteld en voor de wijze waarop zij met haar toezicht blijft bijdragen aan de verdere verbetering van het terugkeerproces.

De minister van Asiel en Migratie,
G. van den Brink